Veiligheidsregio Haaglanden

Regionaal Risicoprofiel

Samenvatting

Brandweer Haaglanden, GHOR Haaglanden, de gemeenten[1] en de Politie Eenheid Den Haag zetten zich samen in voor de veiligheid van iedereen die in Haaglanden woont, werkt of de regio bezoekt. Het regionaal risicoprofiel geeft inzicht in de risico's op rampen en crises die zich in Haaglanden kunnen voordoen. Dit maakt de risicosetting inzichtelijk, zodat hulpdiensten en gemeenten zich mono- en multidisciplinair operationeel kunnen voorbereiden op rampen en crises die de inwoners van de regio kunnen bedreigen. Om te komen tot een regionaal risicoprofiel zijn de brandweer, gemeenten, geneeskundige hulpverleningsorganisatie in de regio (GHOR), politie en crisispartners[2] gevraagd hun visie te geven op de risico's in Haaglanden. Iedere organisatie heeft hieraan bijgedragen vanuit zijn of haar eigen taken, bevoegdheden en verantwoordelijkheden.

De veiligheidsregio Haaglanden is een complexe, dichtbevolkte en multiculturele regio. De regio wordt gekenmerkt door een ligging in laaggelegen gebied en door Den Haag als bestuurscentrum van Nederland en Internationale stad van Vrede en Recht. De regio brengt een grote diversiteit aan leefomgevingen met zich mee. Er zijn compacte binnensteden, kleine authentieke dorpen, weidse graslanden, gebieden met intensieve tuinbouw en toeristische hotspots in het binnenland en aan de kust.

De internationale veiligheidssituatie is de afgelopen jaren in hoog tempo verslechterd. We zien nu al dat Nederland doelwit is van hybride aanvallen, zoals cyberoperaties, spionage en sabotage. Als reactie daarop wordt ingezet op het verhogen van de weerbaarheid. Hoewel de aandacht voor deze ontwikkeling groeit neemt de weerbaarheid onder burgers en bewoners nog langzaam toe. De geopolitieke spanningen en de daaruit voortkomende hybride dreigingen zijn daarom als nieuwe ontwikkeling opgenomen in dit risicoprofiel. Daarnaast blijft de invloed van verschillende maatschappelijke ontwikkelingen merkbaar in de dagelijkse praktijk, waaronder de demografische ontwikkelingen, polarisatie en verharding, verdichting, energietransitie, veranderende weersomstandigheden en de verder toenemende digitale afhankelijkheid. De bestaande risico's zijn geduid door de relatie te leggen tussen de risico's en de invloed van de maatschappelijke ontwikkelingen hierop. Er zijn meerdere verschuivingen zichtbaar in het risicobeeld, maar de voornaamste risico's blijven de bedreiging van de volksgezondheid, terrorisme, verstoring van de openbare orde, de gevolgen van extreem weer en verstoring van de energievoorziening. Met name het laatst genoemde risico in de vorm van 72 uur stroomuitval staat centraal in de huidige weerbaarheidsopgave. In de toekomst kunnen de maatschappelijke ontwikkelingen voor nieuwe verschuivingen zorgen in het risicobeeld van Haaglanden.

Het risicoprofiel dient als input voor het strategische beleid van de veiligheidsregio in het regionaal beleidsplan rampenbestrijding en crisisbeheersing. Op basis van het risicoprofiel worden operationele handelingsperspectieven ontwikkeld voor de hulpdiensten en gemeenten op de relevante onderwerpen. Daarnaast wordt het risicoprofiel gebruikt om burgers handelingsperspectieven te bieden door middel van risicocommunicatie.

[1] De gemeenten binnen Haaglanden zijn: Delft, Den Haag, Leidschendam-Voorburg, Midden-Delfland, Pijnacker-Nootdorp, Rijswijk, Wassenaar, Westland en Zoetermeer.
[2] Zie Bijlage 1 voor een overzicht van de betrokken organisaties bij het project

Inhoud

Inhoud 3
1. Inleiding 4
2. Karakteristiek van regio Haaglanden 5
2.1 Demografie 5
2.2 Leefomgevingen 6
2.3 Buurregio's 7
3. Maatschappelijke ontwikkelingen 9
3.1 Demografische ontwikkelingen 9
3.2 Polarisatie en verharding 9
3.3 Verdichting 10
3.4 Energietransitie 10
3.5 Toenemende digitale afhankelijkheid en kunstmatige intelligentie 11
3.6 Veranderende weersomstandigheden 11
3.7 Geopolitieke ontwikkelingen en hybride dreigingen 12
3.8 Verwevenheid maatschappelijke ontwikkelingen 12
4. Het risicobeeld van Haaglanden 14
4.1 Risico's in Haaglanden 14
4.2 Risicodiagram 16
4.3 Beweeglijkheid (volatiliteit) 18
4.4 Maatschappelijke perceptie 18
Bijlagen 20

1. Inleiding

Brandweer Haaglanden, GHOR Haaglanden, de gemeenten en de Politie Eenheid Den Haag zetten zich samen in voor de veiligheid van iedereen die in Haaglanden woont, werkt of de regio bezoekt. Het regionaal risicoprofiel geeft inzicht in de risico's op rampen en crises. Dit maakt de risicosetting inzichtelijk, zodat hulpdiensten en gemeenten zich mono- en multidisciplinair operationeel kunnen voorbereiden op rampen en crises.

Wat is een risicoprofiel?

Artikel 15 van de Wet Veiligheidsregio's stelt dat het bestuur van de veiligheidsregio ten minste eenmaal in de vier jaar een beleidsplan vaststelt. Het regionaal risicoprofiel ligt volgens dit artikel mede aan de basis van dat beleidsplan en geeft een inventarisatie en analyse van de regionale risico's op rampen en crises. Het gaat om de risico's binnen Haaglanden en om risico's in omliggende regio's die Haaglanden kunnen treffen. Dit wordt samengebracht in een risicobeeld. Op basis van het risicoprofiel worden operationele handelingsperspectieven ontwikkeld voor hulpdiensten en gemeenten op relevante onderwerpen. Ook wordt het risicoprofiel gebruikt om handelingsperspectieven te bieden aan inwoners via risicocommunicatie.

Wat is het doel van het risicoprofiel?

Naast het geven van inzicht in de risico's, dient het risicoprofiel als input voor het strategische beleid van de veiligheidsregio. Het risicoprofiel helpt het bestuur om keuzes te maken over het beleid voor de operationele voorbereiding op rampen en crises. De afgewogen keuzes worden verankerd in het regionaal beleidsplan. Het risicoprofiel is onderdeel van de beleidscyclus van het regionaal beleidsplan rampenbestrijding en crisisbeheersing van de veiligheidsregio Haaglanden. Het risicoprofiel en het beleidsplan worden gezamenlijk vastgesteld door het bestuur van de veiligheidsregio. Ook worden de plannen aangeboden aan de gemeenteraden zodat zij de wensen voor het meerjarig beleid in het beleidsplan kenbaar kunnen maken.

Wat is de scope van het risicoprofiel?

Dit risicoprofiel richt zich op rampen en crises waarbij de openbare orde en/of de openbare veiligheid wordt bedreigd en de normale bevoegdheden ontoereikend zijn voor een gecoördineerde inzet[3]. Hierbij gaat het om situaties waarin de burgemeester of voorzitter veiligheidsregio buitengewone- of noodbevoegdheden kan inzetten om de (dreigende) aantasting van de openbare orde en/of openbare veiligheid te verhelpen. Dit risicoprofiel richt zich daarmee niet op plaatselijke of lokale incidenten. Deze incidenten vallen onder de 'dagelijkse zorg' van de afzonderlijke gemeenten en diensten, en zijn onder andere beschreven in de gemeentelijke veiligheidsplannen en de beleidsplannen van de hulpdiensten zoals het zorgrisicoprofiel. Lokale incidenten kunnen uiteindelijk wel uitgroeien tot een ramp of crisis van lokale, regionale of zelfs bovenregionale omvang. Bij de inventarisatie en analyse van de risico's is daarom gebruik gemaakt van lokale kennis over kwetsbaarheden en zijn de beleidsplannen van de hulpdiensten geraadpleegd. De risico's van omliggende regio's zijn eveneens in de inventarisatie meegenomen.

Het is ook denkbaar dat een ramp of crisis zich op landelijk niveau voordoet en waarbij de oorzaak niet vanuit de veiligheidsregio Haaglanden komt. In de Rijksbrede Risicoanalyse Nationale Veiligheid 2022 wordt vanuit nationaal perspectief naar risico's gekeken. Aanvullend op deze risicoanalyse is de Trendanalyse Nationale Veiligheid uitgegeven. Ook deze landelijke risicoanalyse en trendanalyse zijn als input gebruikt bij het inschatten van de regionale risico's. Daarnaast is gebruik gemaakt van een breed scala aan documenten, waaronder de Veiligheidsstrategie voor het Koninkrijk der Nederlanden, Dreigingslandschap vitale infrastructuur, Cybersecuritybeeld Nederland en het Dreigingsbeeld Terrorisme Nederland.

[3] De beoordeling van de risico's vindt plaats volgens de handreiking regionaal risicoprofiel. Hierbij wordt breder gekeken dan enkel fysieke gevolgen, namelijk ook naar sociaal-maatschappelijk en economische impact.

Hoe komt het risicoprofiel tot stand?

Op verschillende momenten en manieren is input opgehaald om tot een zo volledig mogelijke inventarisatie en analyse van de regionale risico's te komen. In het landschap van de crisisbeheersing hebben niet alleen de hulpdiensten en gemeenten, maar ook verschillende crisispartners een eigen verantwoordelijkheid in de voorbereiding op- en beheersing van rampen en crises. Daarom is er gesproken met experts, zijn er verschillende themasessies georganiseerd met vertegenwoordigers van de gemeenten, de hulpdiensten en verschillende crisispartners en is er een literatuurstudie gedaan. Deze gesprekken en documenten zijn als input gebruikt bij de inschatting van de regionale risico's.

Het regionaal risicoprofiel wordt opgesteld als een beleidsdocument en wordt iedere vier jaar herzien. Om ook tussentijds in te blijven spelen op veranderende risico's op rampen en crises wordt jaarlijks met partners gesproken over ontwikkelingen die zij zien en de invloed daarvan op het risicobeeld. Door het risicobeeld actueel te houden kan de veiligheidsregio ook tussentijds zo goed mogelijk reageren op ontwikkelingen in de regio. Daarnaast zijn ten opzichte van het vorige risicoprofiel twee nieuwe onderwerpen toegevoegd: beweeglijkheid (volatiliteit) van de risico's en het maatschappelijke perspectief. Dit zijn twee extra invalshoeken die meegenomen kunnen worden in de voorbereiding op rampen en crises.

2. Karakteristiek van regio Haaglanden

Een gedegen inventarisatie en analyse van de risico's kan alleen plaatsvinden met een scherpe foto van de regio: de karakteristiek van Haaglanden. Aan bod komen de demografie, de fysieke leefomgeving en de buurregio's.

2.1 Demografie

De regio Haaglanden bestaat uit negen gemeenten: Delft, Den Haag, Leidschendam-Voorburg, Midden-Delfland, Pijnacker-Nootdorp, Rijswijk, Wassenaar, Westland en Zoetermeer. Deze gemeenten hebben bij elkaar een oppervlakte van ruim 450 vierkante kilometer en tellen tezamen circa 1,2 miljoen inwoners. Ongeveer de helft hiervan woont in de gemeente Den Haag. Zoetermeer, Westland en Delft behoren tot de 100.000+ gemeenten. De regio behoort ook tot één van de dichtstbevolkte regio's van Nederland met bijna 2800 inwoners per vierkante kilometer. Den Haag heeft het hoogste inwoneraantal per km^2 in Nederland. Daarnaast staan Delft (5), Rijswijk (9) en Zoetermeer (13) in de top 15 van de meest dichtbevolkte gemeenten van Nederland[4].

Tabel 1 | ***Kenmerken gemeenten***

Gemeente	Oppervlakte (km^2)	Inwoneraantal
Delft	26,31	110.201
Den Haag	98,13	568.869
Leidschendam-Voorburg	35,62	78.718
Midden-Delfland	50,00	19.371
Pijnacker-Nootdorp	38,61	58.706
Rijswijk	14,47	61.556
Wassenaar	62,5	28.101
Westland	90,59	118.334
Zoetermeer	37,06	130.672
Totaal	**453,29 (=45.329 ha)**	**1.174.528**

Bron: Overheid en CBS-statistiek 2025

Wat betreft de leeftijdsopbouw van inwoners wijkt Haaglanden niet af van andere verstedelijkte gebieden in Nederland. Het aandeel van ouderen in de bevolking blijft stijgen en mensen worden steeds ouder. Ook is er sprake van dubbele vergrijzing, namelijk de toename van het aantal mensen van 80 jaar en ouder. Daarnaast blijven ouderen langer (alleen) thuis wonen, eventueel met behulp van (extramurale) zorg.

[4] CBS: Bevolkingsdichtheid 2025

Haaglanden heeft een zeer diverse bevolkingssamenstelling. Ongeveer 40% van de bevolking in Haaglanden heeft een migratieachtergrond. Dit ligt boven het Nederlands gemiddelde (24.2%). In Den Haag bestaat bijna 60% van de bevolking uit inwoners met een migratieachtergrond. Waar voorheen enkele bevolkingsgroepen dominant waren, is er een steeds grotere diversiteit aan herkomst. Enerzijds is de multiculturele samenstelling het gevolg van groepen migranten die zich permanent in de regio hebben gevestigd. Anderzijds is er een groot aantal inwoners dat zich tijdelijk (enkele maanden tot jaren) in de regio vestigt vanwege werk bij een internationale instelling of voor seizoensarbeid in de glastuinbouw. Deze gemêleerde samenstelling van de bevolking is van invloed op de inrichting van het sociale leven, de gezondheidszorg en de bebouwde omgeving.

2.2 Leefomgevingen

Haaglanden is een regio met verschillende leefomgevingen: van grote steden tot kleine dorpen, van oude binnensteden tot nieuwe stadsontwikkelingen en van verdichte kassencomplexen tot weidse landbouwgebieden.

Multifunctioneel ruimtegebruik in dichtbevolkte omgeving

De regio Haaglanden is een overwegend dichtbevolkt gebied. Delft, Den Haag, Rijswijk en Voorburg kennen een stedelijke historie met oude compacte binnensteden. De oude binnensteden kenmerken zich door een historisch stratenpatroon, oude (monumentale) panden en smalle doorgangen.

Gezien de bevolkingsdichtheid en de beperkte beschikbare ruimte is zowel bovengronds als ondergronds sprake van multifunctioneel ruimtegebruik. Woningen worden bijvoorbeeld gecombineerd met commerciële ruimtes, horeca en parkeergarages. Ook kent Haaglanden ondertussen tientallen hoge gebouwen (75+ meter hoog). In Delft, Den Haag, Leidschendam en Rijswijk is een groot aantal tunnels ontwikkeld om de ontsluiting van het dicht stedelijk gebied te bevorderen. Dit betreft zowel weg- als spoortunnels voor light (tram, Randstadrail) en heavy rail (trein). Binnen de regio zijn en worden een aantal belangrijke regionale en landelijke vervoersknooppunten ontwikkeld waar verschillende modaliteiten samen komen, zoals Den Haag Nieuw Centraal en Station Delft.

Ook over de weg neemt Haaglanden een centrale positie in voor de ontsluiting van de randstad met de verbindingen met Amsterdam, Rotterdam en Utrecht via de N44/A44, A4, A12 en A13. Haaglanden kent daarentegen zelf een beperkte ontsluiting door de ligging aan de kust.

Bestuurlijk centrum van Nederland en Internationale stad van recht en vrede

Den Haag is het bestuurlijk centrum van Nederland met onder andere de aanwezigheid van het Koninklijk Huis, het Binnenhof en de Ministeries. Den Haag is ook de Internationale stad van recht en vrede waar een groot aantal buitenlandse instanties zijn gevestigd zoals ambassades, internationale organisaties en internationale tribunalen. Ook in Wassenaar is een ambassade gevestigd. Dit bestuurlijke centrum en internationale karakter brengen veel verschillende evenementen, demonstraties en conferenties met zich mee. Door de centrale ligging in de Randstad en de aanwezigheid van het bestuurlijk centrum, is Haaglanden ook in trek bij grote multinationals.

Innovatief kenniscentrum

Regio Haaglanden blijft zich ontpoppen als innovatief centrum. Delft kent een hoogwaardig moderne technologische wijk als hotspot voor kennisontwikkeling in Nederland. De TU Delft biedt Delft en Rijswijk een goed vestigingsklimaat voor bedrijven voor de ontwikkeling van hoogwaardige technologie: nucleaire, nanotechnische, biologische en defensietechnologie. Dit betreft niet alleen grote bedrijven als TNO, het European Patent Office (EPO) en het RID (als onderdeel van de TU-Delft), maar ook vele kleine innovatieve bedrijven. Daarnaast kent Zoetermeer de Dutch Tech Campus, een locatie waar diverse nationale en internationale IT-bedrijven zijn gehuisvest op het gebied van smart mobilty, ICT en e-health & care. Tot slot kent

Den Haag de The Hague Security Delta (HSD) campus, het nationale innovatie centrum van het Nederlandse security cluster.

Toerisme en recreatie

De kustligging zorgt voor veel zomers toerisme in Scheveningen, Wassenaar, Kijkduin, Ter Heijde, Monster en 's-Gravenzande. Op zomerse dagen bezoeken tienduizenden toeristen de stranden. De Scheveningse haven kent daarbij een lange visserijgeschiedenis. Ook in de duingebieden, rondom plassen en de recreatiegebieden van o.a. Delft, Leidschendam-Voorburg, Midden-Delfland, Pijnacker-Nootdorp en Zoetermeer vindt (zomerse) recreatie plaats. Daarnaast profileert Zoetermeer zich als een centrum voor sport & leisure van landelijke allure door o.a. de indoor skihal SnowWorld, en is in Leidschendam de Westfield Mall of The Netherlands gevestigd. Ook trekken de verschillende oude binnensteden jaarlijks vele toeristen. Tot slot kent Haaglanden een groot aantal evenementen en jaarlijks terugkerende festiviteiten.

Intensieve tuinbouw

Naast een hoogstedelijk gebied kent Haaglanden ook een ruraal gebied, met name in de gemeenten Westland, Pijnacker-Nootdorp en Midden-Delfland, en in het oostelijk deel van Leidschendam-Voorburg (rondom Stompwijk). Deze gebieden worden gekenmerkt door intensieve tuinbouw en weidse akkerbouwgebieden. Het bedrijfsmatige centrum wordt gevormd door de bloemenveiling in Naaldwijk. De bloemenveiling vormt een belangrijke economische motor van de regio met internationale uitstraling als derde economische mainport van Nederland. Ook de aanwezigheid van zaadveredelingsbedrijven en bedrijven op het gebied van hightech glastuinbouw is niet alleen van belang voor de regio maar ook voor de rest van de wereld. Daarnaast bevinden zich in de nabijheid van de bloemenveiling veel toeleveringsbedrijven voor onder meer de productie, opslag en overslag van gewasbeschermingsmiddelen.

Tabel 2 | ***Karakteristiek Haaglanden***

Karakteristiek Haaglanden
▪ Negen gemeenten met tezamen ruim 1 miljoen inwoners. Een groot deel van de regio ligt onder NAP.
▪ De gemeenten Den Haag, Delft, Rijswijk en Zoetermeer staan in de top 15 dichtstbevolkte gemeenten van Nederland.
▪ Bestuurlijk centrum van Nederland en Internationale stad van recht en vrede.
▪ Hoogstedelijk gebied en oude binnensteden.
▪ Multifunctioneel ruimtegebruik (winkelcentra, hoogbouw, tunnels, ondergronds geautomatiseerd parkeren).
▪ Beperkte ontsluiting via rijkswegen.
▪ Intensieve tuinbouw met internationale uitstraling (onderdeel van Greenport West-Holland).
▪ Hoogwaardige technologie & innovatie (o.a. TU Delft, The Hague Security Delta, The Dutch Tech Campus).
▪ Toeristische hotspots aan de kust, bij plassen, sportactiviteiten en historische binnensteden.
▪ Ondergrondse technologische infrastructuur in een dichtbevolkt gebied (buisleidingen onder hoogstedelijk gebied).

2.3 Buurregio's

Haaglanden grenst aan de veiligheidsregio's Rotterdam-Rijnmond en Hollands Midden. Aan de zuidzijde ligt Veiligheidsregio Rotterdam-Rijnmond. Deze regio wordt met name gekenmerkt door de omvangrijke industrie rondom het havengebied. Haaglanden valt binnen de invloedssfeer van onder andere een aantal bedrijven zoals Kuwait Petroleum Europoort, Akzo Nobel Base Chemicals B.V. en raffinaderijen van Esso en BP. In Rotterdam-

Rijnmond ligt tevens de luchthaven Rotterdam The Hague Airport. Hier vertrekken en landen lijn-, zaken- en vakantievluchten en er vindt maatschappelijk vliegvervoer plaats (zoals de trauma- en politiehelikopter).

Aan de noord- en oostzijde grenst Haaglanden aan de Veiligheidsregio Hollands Midden. Risico's die vanuit Hollands Midden kunnen uitstralen naar Haaglanden zijn onder andere het vastlopen van (snel)wegen/infrastructuur, uitval van vitale objecten, incidenten met gevaarlijke stoffen, overstromingen en duin- of natuurbranden. In 2024 is de N434 geopend die de A4 aan de A44 koppelt. De Corbulotunnel en verdiepte ligging van de snelweg maken onderdeel uit van het tracé waarover het vervoer van gevaarlijke stoffen is toegestaan.

Beide regio's beschikken over een regionaal risicoprofiel. De kenmerken en risico's van de omliggende regio's zijn meegenomen in de beoordeling van de risico's voor Haaglanden.

3. Maatschappelijke ontwikkelingen

Het profiel van de regio is de afgelopen jaren niet sterk veranderd. Wel is de invloed van verschillende maatschappelijke ontwikkelingen merkbaar in de dagelijkse praktijk en de huidige verschuivingen in het risicobeeld. Een nieuwe ontwikkeling die van invloed is op het risicobeeld is de geopolitieke spanningen gecombineerd met de daaruit voortkomende hybride dreigingen. In deze paragraaf wordt ingegaan op de maatschappelijke ontwikkelingen en hoe die van invloed zijn op de regio Haaglanden. Aan bod komen demografische ontwikkelingen, polarisatie en verharding, verdichting, de energietransitie, toenemende digitale afhankelijkheid en kunstmatige intelligentie, veranderende weersomstandigheden, geopolitieke ontwikkelingen en hybride dreigingen en de verwevenheid van maatschappelijke ontwikkelingen.

3.1 Demografische ontwikkelingen

Zowel landelijk als regionaal blijft er sprake van een aanhoudende bevolkingsgroei. Met een verwachte groei van 15 tot 20% tot 2050 blijft daarmee de bevolkingsgroei in Haaglanden hoger dan het landelijke gemiddelde. Naast bevolkingsgroei is er sprake van (dubbele) vergrijzing: inwoners worden steeds ouder én de groep ouderen wordt steeds groter. Deze ouderen blijven steeds langer (alleen) thuis wonen. Niet alleen ouderen blijven vaker en langer zelfstandig wonen, dit geldt ook voor mensen met een cognitieve, psychische of lichamelijke beperking. Ook groeit het aandeel van de bevolking met een migratieachtergrond. Het stijgende aantal ouderen, thuiswonende mensen met een cognitieve, psychische of lichamelijke beperking en anderstaligen zorgt voor een toename van verminderd zelfredzame inwoners. Deze toename van verminderd zelfredzame inwoners heeft gevolgen voor het risicobeeld van Haaglanden. Het aantal eenpersoonshuishoudens neemt mede door de vergrijzing sterk toe. Naast vergrijzing dragen ook individualisering, veranderende levensstijlen en buitenlandse migratie hier aan bij. Voor de gemeente Den Haag is de verwachting dat in 2050 ongeveer de helft van alle huishoudens bestaat uit één persoon waardoor het aantal huishoudens harder groeit dan het aantal inwoners. Dit heeft naast sociale en maatschappelijke gevolgen ook gevolgen voor de woningmarkt. Naast de stad Den Haag, groeien ook de randgemeenten in de regio Haaglanden, waaronder Delft en Leidschendam-Voorburg, mee met deze stedelijke ontwikkeling. In vergelijking met Den Haag en Delft laat Westland een stabiele, maar relatief gematigdere groei zien. Terwijl Den Haag als grote stad een enorme absolute groei doormaakt, groeit Delft verhoudingsgewijs harder dan bijvoorbeeld vergelijkbare universiteitssteden.

Naast bevolkingsgroei en een toename van het aantal verminderd zelfredzame inwoners, ontstaan er steeds grotere verschillen in de maatschappij. De samenleving is de afgelopen decennia veranderd door globalisering, individualisering, juridisering en informatisering. Deze veranderingen hebben geleid tot een grotere diversiteit van de bevolking in leefstijl, etnische- en religieuze achtergrond, in opvattingen, competenties en kansen. Bij de paragraaf polarisatie en verharding wordt hier verder op ingegaan.

3.2 Polarisatie en verharding

De demografische ontwikkelingen laten zien dat de Nederlandse samenleving steeds diverser wordt. Tegelijkertijd neemt de maatschappelijke polarisatie toe en worden verschillen tussen bevolkingsgroepen zichtbaarder. Deze verschillen manifesteren zich niet alleen op sociaaleconomisch vlak, tussen arm en rijk, maar ook geografisch, tussen de Randstad en het platteland, naar opleidingsniveau en in uiteenlopende denkbeelden en overtuigingen binnen de samenleving.

Deze maatschappelijke tegenstellingen komen duidelijk tot uiting, bijvoorbeeld bij demonstraties en in discussies over de opvang van asielzoekers en standpunten over de oorlogen in Oekraïne en Gaza. Door deze toegenomen (ervaren) diversiteit en de groeiende maatschappelijke verdeeldheid neemt de kans op vervreemding, uitsluiting, onbegrip en conflicten toe, waardoor ook het risico op maatschappelijke onrust en spanningen groter wordt. Polarisatie wordt versterkt door het gebruik van sociale media en de daarbij opkomende invloed van kunstmatige intelligentie. Gebruikers komen weinig in aanraking met andere

opvattingen en vinden continu bevestiging van hun eigen mening. Daarbij worden meningen in toenemende mate beïnvloed en versterkt door AI gegenereerde content zoals deepfakes en desinformatie.

Naast polarisatie is er ook sprake van verharding in het (online) maatschappelijk debat. Bepaalde groeperingen wijzen fundamentele aspecten van de democratische rechtsstaat af en kunnen daarmee een bedreiging (gaan) vormen voor de democratische rechtsorde. Verharding en polarisatie werken niet alleen door in de maatschappij, maar ook in de democratie en in het politieke debat. De effecten hiervan zijn merkbaar in Haaglanden, zoals demonstraties, protesten en overige acties. Den Haag is met meer dan 2000 betogingen per jaar vaak de plek waar Nederland zijn zorgen of maatschappelijk ongenoegen tot uiting brengt. Dit vraagt steeds meer capaciteit van de hulpdiensten en gemeenten in de vorm van voorbereiding en daadwerkelijk optreden bij grootschalige demonstraties en protesten.

3.3 Verdichting

De aanhoudende bevolkingsgroei in de regio Haaglanden zorgt voor een toename van alle functies die nodig zijn in een woon- en werkomgeving. Denk hierbij aan woningen, winkels, sport, werk, zorg, vrijetijdsbesteding, evenementen, mobiliteit en nutsvoorzieningen. Naast een toename van inwoners is er meer behoefte aan individuele woonruimte, wat er voor zorgt dat woningen gemiddeld genomen groter zijn dan enkele decennia geleden. Dit moet allemaal worden gerealiseerd in dezelfde ruimte, want de regio wordt niet groter in oppervlakte en de uitbreidingsmogelijkheden zijn beperkt. Het intensievere en gemengdere gebruik van de ruimte wordt verdichting genoemd.

Het intensievere gebruik van ruimte uit zich in verschillende soorten verdichte bebouwing. Gebouwen worden hoger, dieper, complexer, staan dichter bij elkaar en er vindt verkamering plaats. Daarnaast zorgt het woningtekort voor creatieve oplossingen zoals het ombouwen van kantoren tot woningen, het optoppen van bestaande woongebouwen en het plaatsen van tijdelijke (container) woningen en tiny houses. Tot slot is er sprake van functiemenging. Er komen steeds vaker verschillende functies samen in een gebouw. Denk aan wonen, winkelen en parkeren zoals in winkelcentrum de Parade in Pijnacker-Nootdorp, het gemeentekantoor van Delft met de spoortunnel en winkels en the Mall of the Netherlands. Deze gebouwen worden voor verschillende functies en door verschillende doelgroepen gebruikt.

3.4 Energietransitie

Om de mondiale klimaatdoelen te behalen zit de wereld in een race om zo efficiënt en duurzaam mogelijk met energie om te gaan. Met de energietransitie is de overgang van fossiele brandstoffen naar meer duurzame energiebronnen ingezet. Er moet schonere energie worden geproduceerd, het moet op een duurzame manier worden opgeslagen en het gebruik moet betrouwbaar zijn. Hiervoor worden nieuwe manieren van opwekking, opslag en transport van energie aangewend. Denk bijvoorbeeld aan boringen naar aardwarmte (geothermie), het gebruik van biomassa en waterstof, het aansluiten van alternatieve warmtesystemen (o.a. WarmtelinQ) en de toename van batterijen en andere energieopslagsystemen bij gebouwen, in voertuigen en apparatuur (elektrificatie).

Deze technologieën geven nieuwe risico’s voor de steeds drukkere fysieke leefomgeving. Het installeren van zonnepanelen, het aanbrengen van elektrische huisinstallaties waaronder energieopslagsystemen, steeds meer voertuigen die rijden op elektriciteit of waterstof en ook in (ondergrondse) garages worden geparkeerd, heeft gevolgen voor de hulpverlening door hulpdiensten. Door de hoge snelheid waarmee ontwikkelingen worden uitgerold lopen wet- en regelgeving vaak achter. Hierdoor ontstaan situaties die grote risico’s opleveren. De snelle toename van zonneparken, windmolens en elektrische auto's zet het elektriciteitsnet onder druk. De groei van zonne- en windenergie en de toenemende afhankelijkheid van elektriciteit (elektrificatie) vergroten namelijk de risico's op netcongestie, wat kan leiden tot overbelasting en onverwachte stroomuitval.

Daarnaast zorgt de energietransitie voor perioden van piekvraag en piekaanbod en daarmee voor meer fluctuaties in een zwaarder belast elektriciteitsnet. Op meerdere plekken in de regio dreigt het elektriciteitsnet “vol” te raken en komen aansluitingen moeizaam tot stand. Samen met een toename in het aantal grondroeringen, het achterblijven van onderhoud door tekort aan deskundig personeel en ondermijnende activiteiten verhoogt dit de kans op de verstoring van de energievoorziening. Terwijl de afhankelijkheid van energie juist groeit en bij schaarste of uitval de gevolgen steeds groter worden. Tegelijkertijd zijn veel mensen niet voorbereid op de uitval van elektriciteit door de betrouwbare voorzieningen ervan. Dit wordt ook wel de beschikbaarheidsparadox genoemd. De landelijke overheid heeft hierop gereageerd met campagnes gericht op zowel het voorkomen van overbelasting als op de voorbereiding op langdurige uitval. Hierbij staat het scenario van 72 uur grootschalige stroomuitval centraal.

3.5 Toenemende digitale afhankelijkheid en kunstmatige intelligentie

De samenleving wordt steeds afhankelijker van de internetinfrastructuur en de diensten die daarop zijn gebouwd. Steeds meer apparaten, processen en systemen zijn in meer of mindere mate gedigitaliseerd. Daar wordt in toenemende mate kunstmatige intelligentie (AI) aan toegevoegd. Tegelijkertijd verdwijnen de analoge alternatieven. Daarmee is de afhankelijkheid van systemen en gedigitaliseerde processen groot geworden en neemt de kwetsbaarheid toe. Digitale (informatie)systemen en processen vormen tegenwoordig het zenuwstelsel van de maatschappij. Ze zijn onmisbaar voor het ongestoord functioneren ervan. De ontwikkeling van AI heeft een diepgaande invloed op het digitale landschap. De technologie is niet alleen een hulpmiddel, maar vormt steeds meer de kern van digitale systemen, economische innovatie en maatschappelijke verandering. Terwijl AI enorme kansen biedt op het gebied van efficiëntie, creativiteit en wetenschap, gaat dit gepaard met complexe ethische, sociale en geopolitieke uitdagingen. De digitale en de fysieke wereld zijn sterker verweven geraakt en minder goed van elkaar te onderscheiden.

Digitalisering en het verder toepassen van AI vergroot de afhankelijkheid, verwevenheid, complexiteit en onbeheersbaarheid van systemen en processen. Dit brengt keteneffecten met zich mee die direct of indirect de openbare orde en/of openbare veiligheid kunnen aantasten. Veel vitale processen zijn in hoge mate afhankelijk van ICT, datacommunicatie en/of elektriciteitsvoorziening. Uitval of verstoring van het digitale element kan binnen enkele uren impact hebben op verschillende vitale processen en op de openbare orde en veiligheid met maatschappelijke ontwrichting als gevolg.. De verstoring kan optreden door uitval van systemen of infrastructuur, door technisch falen, door onbedoeld menselijk handelen (kabelbreuk bij graafwerkzaamheden), als neveneffect van criminele activiteiten (ransomeware) of door het opzettelijk ondermijnen of ontwrichten van de maatschappij. AI, bijvoorbeeld in de vorm van grote taalmodellen zoals ChatGPT en Meta AI, hebben weer een negatieve invloed op bijvoorbeeld privacy en databeveiliging, sociale gelijkheid (bijvoorbeeld door bias en discriminatie in taalmodellen) en cyberveiligheid.

Een digitale verstoring kan een rol spelen in nagenoeg alle crisistypen. Dit kan zijn in het ontstaan van een ramp of crisis (bijvoorbeeld uitval elektriciteit), maar ook in de beheersing ervan (denk aan verstoring/uitval meldkamersystemen of C2000). Hierdoor is de kans dat de hulpdiensten in de praktijk te maken krijgen met de gevolgen van een digitale verstoring reëel. Daarnaast is het mogelijk dat de hulpdiensten of gemeenten worden geraakt in hun eigen bedrijfsvoering. Het is de verantwoordelijkheid van bedrijven, organisaties en instanties zelf om digitale verstoringen te voorkomen en te verhelpen. Naast de kwetsbaarheid van de eigen systemen, richt de veiligheidsregio zich op de effectbestrijding wanneer de verstoring effecten heeft op de openbare orde en veiligheid of tot maatschappelijke ontwrichting leidt.

3.6 Veranderende weersomstandigheden

Door klimaatverandering verandert het gemiddelde klimaat, maar neemt ook de kans op extremen toe. Dit uit zich in hogere temperaturen, drogere zomers, nattere winters en een toename in hevige buien met valwinden. Deze extremen kunnen in onze laaggelegen, verdichte en dichtbevolkte regio steeds vaker voorkomen en kunnen directe gevolgen hebben voor de openbare orde en veiligheid in de regio. De beschikbaarheid van water of

energie kan onder druk komen te staan, hulpdiensten kunnen overvraagd worden, infrastructuur en gebouwen kunnen beschadigd raken, verschillende economische sectoren kunnen erdoor geraakt worden en meer mensen kunnen getroffen worden als slachtoffer van extreem weer.

3.7 Geopolitieke ontwikkelingen en hybride dreigingen

Het geopolitieke wereldtoneel is volop in beweging en beweegt richting een meer gefragmenteerde, competitieve orde waarin grootmachten én opkomende regionale spelers strijden om invloed, waarbij handel, technologie en grondstoffen steeds vaker als strategisch instrumentarium wordt ingezet. Terwijl de oorlog in Oekraïne, spanningen rond Taiwan en instabiliteit in het Midden-Oosten onopgeloste brandhaarden blijven die het wereldsysteem beïnvloeden, staat Europa onder druk en bepaalt de VS-China-rivaliteit (zowel economisch als militair) het wereldtoneel.

Deze geopolitieke ontwikkelingen zijn van invloed op de veiligheid en stabiliteit binnen de Europese regio en vertalen zich doorgaans in een scala van hybride dreigingen die de Haaglandse regio kunnen raken. Staatsactoren zetten nieuwe machtspolitieke instrumenten in, van economische druk en technologische controle tot (online) desinformatie, sabotage en migratiedruk. In Nederland en bij uitstek in de regio Haaglanden kan dit leiden tot maatschappelijke spanningen tussen bevolkingsgroepen, polarisatie en een afname van het gevoel van veiligheid. Volgens de NCTV is voor het eerst sinds een lange tijd de mogelijkheid reëel dat Nederland als NAVO-bondgenoot direct bij een grootschalig gewapend conflict betrokken raakt. Ook de minister van Defensie waarschuwt dat “dreigingen steeds dichterbij” komen: “we zien bijvoorbeeld dat landen als Rusland, China en Iran Nederland digitaal aanvallen en dat deze hybride dreigingen in de grijze zone tussen vrede en oorlog toenemen”[5].

Een mogelijk resultaat hiervan kan zijn dat vitale processen, zoals energie-, water- en ICT-voorzieningen, ontwricht raken, wat extra druk op de hulpdiensten en de openbare orde legt. Een landelijke black-out wordt in de Rijksbrede Risicoanalyse 2022 als waarschijnlijk scenario beschouwd met een ernstige impact. Volgens de NCTV maken inwoners van Nederland zich de meeste zorgen over spanningen tussen bevolkingsgroepen, cyberdreigingen en het uitvallen van vitale processen (zie tevens de paragraaf Maatschappelijke perceptie).

Het voorkomen of afwenden van militaire agressie is primair een taak van Defensie en de Rijksoverheid. Naast deze nationale verantwoordelijkheid richt de veiligheidsregio zich vooral op de effectbestrijding wanneer geopolitieke spanningen of militaire dreigingen leiden tot maatschappelijke ontwrichting binnen de regio.

3.8 Verwevenheid maatschappelijke ontwikkelingen

Demografische ontwikkelingen, polarisatie en verharding, verdichting, de energietransitie, toenemende digitale afhankelijkheid en kunstmatige intelligentie, veranderende weersomstandigheden en geopolitieke ontwikkelingen en hybride dreigingen zorgen individueel voor een veranderende (fysieke) leefomgeving, maar zijn ook met elkaar verweven. De ontwikkelingen zijn van invloed op elkaar en versterken elkaar. Zo worden branden niet alleen complexer en intensiever door verdichting, maar ook onder invloed van de energietransitie en verschillende demografische ontwikkelingen. Demografische ontwikkelingen als vergrijzing, bevolkingsgroei en een toename van verminderd zelfredzame inwoners zorgen voor een veranderende en toenemende zorgvraag. De geopolitieke ontwikkelingen (en de daarmee gepaarde hybride dreigingen) maar ook klimaatveranderingen vragen steeds meer om voorbereiding op grootschalige en langdurige crises en de inzet op een weerbare samenleving. Ook polarisatie en verharding, de demografische ontwikkelingen en de digitale mogelijkheden samen maken dat een verstoring van de openbare orde steeds meer capaciteit vraagt van de hulpdiensten. Gezamenlijk zorgen ze voor een veranderende maatschappelijke vraag en zijn ze van invloed op de hulpverlening.

[5] Defensie en samenleving hebben elkaar nodig tijdens een noodsituatie | Defensie.nl

De ontwikkelingen zijn niet alleen van invloed op het werk van de hulpdiensten, maar hebben ook hun weerslag op de organisaties zelf. Zo blijft de verwachting dat de vergrijzing en de werkdruk voor een uitstroom van personeel zorgt in de komende jaren. Ook het groeiende wantrouwen in instituties, het recente anti-overheidssentiment en de krapte op de arbeidsmarkt zijn van invloed op het aantrekken van personeel. In veel sectoren ontstaan tekorten aan gekwalificeerd personeel en vakmanschap, hetgeen ook weer bijdraagt aan het risicobeeld in Haaglanden (bijvoorbeeld door achterstallig onderhoud aan infrastructuur). De maatschappelijke ontwikkelingen vragen steeds meer capaciteit van de hulpdiensten om het complexe en intensievere werk langduriger uit te voeren, terwijl tegelijkertijd wordt verwacht dat het aantrekken van personeel steeds moeilijker wordt. Als de maatschappelijke vraag en het aanbod niet op elkaar aansluiten kan de capaciteit onder druk komen te staan. Dit kan op termijn invloed hebben op de personele continuïteit van de hulpdiensten, gemeenten en crisispartners.

4. Het risicobeeld van Haaglanden

De risico's in de regio Haaglanden zijn volgens de landelijke handreiking geïnventariseerd. Deze handreiking onderscheidt zeven thema's: sociaal-maatschappelijke omgeving, vitale infrastructuur en voorzieningen, gezondheid, technologische omgeving, gebouwde omgeving, verkeer en vervoer en natuurlijke omgeving. Binnen deze thema's komen 25 crisistypen aan bod[6]. In dit hoofdstuk wordt een korte samenvatting gegeven per thema. De verdere uitwerking staat in bijlage 3.

4.1 Risico's in Haaglanden

Sociaal maatschappelijke omgeving

Het risico op verstoring van de openbare orde blijft onverminderd groot in Haaglanden. Dit komt onder andere door de aanwezigheid van een groot aantal politieke- en diplomatieke objecten en internationale instellingen. De aanwezigheid van deze organisaties brengt een grote aantrekkingskracht voor (politieke) demonstraties met zich mee. Ook vinden in de regio veel (nationale) evenementen plaats waar grote aantallen bezoekers op afkomen en die kunnen uitmonden in een verstoring van de openbare orde. Tot slot zorgen de toenemende verschillen tussen groepen in de samenleving voor een grotere kans op uitsluiting of conflict. Deze polarisatie wordt versterkt door het gebruik van sociale media. Dit kan bijdragen aan maatschappelijke onrust wat kan resulteren in verstoring van de openbare orde.

Ook het risico op een terroristische aanslag in de regio is nog altijd onveranderd hoog. Er is wel een verschuiving zichtbaar van ideologisch jihadisme naar rechtsextremisme, en nieuwe fenomenen als: 'identitair extremisme' of 'anti-overheidsextremisme'[7].

Vitale infrastructuur en voorzieningen

Door de hoge bevolkingsdichtheid wordt bij verstoring van de vitale infrastructuur direct een groot aantal mensen, instellingen en bedrijven getroffen. Met name uitval van de energievoorziening vormt een groot risico in Haaglanden. Door verwevenheid van systemen en netwerken kunnen er keteneffecten optreden waardoor andere vitale voorzieningen uitvallen. Denk hierbij aan uitval van: ICT/Telecom, drinkwater, rioolwaterafvoer en afvalwaterzuivering. Mede door de huidige wereldwijde geopolitieke spanningen is het risico op opvangrijke verstoringen toegenomen. Hierbij dient rekening te worden gehouden met de mogelijkheid van moedwillig handelen gericht op het verstoren van de vitale sectoren met als doel het ontwrichten van de maatschappij. Voorbeelden hiervan zijn sabotage of cyberaanvallen waarbij een omvangrijke black-out van meerdere dagen een reëel scenario geworden is.

Gezondheid

De regio Haaglanden blijft kwetsbaar als het gaat om de bedreiging van de volksgezondheid. Dit komt door de hoge bevolkingsdichtheid en de diverse bevolkingssamenstelling. Een infectieziekte-uitbraak of ziektegolf kan zich in Haaglanden eenvoudig verspreiden door de hoge bevolkingsdichtheid en de vele reisbewegingen van forenzen, migranten en expats. Ook de veranderende bevolkingssamenstelling (toenemende vergrijzing, toenemende sociaaleconomische gezondheidsverschillen en steeds meer verminderd zelfredzamen) maakt Haaglanden kwetsbaar. Met name kinderen en mensen met een verminderde weerstand (ouderen en personen in een ongezonde leefsituatie) zijn vatbaar. Een infectieziektecrisis kan een bedreiging vormen voor de continuïteit van de zorg[8]. Het is niet uitgesloten dat de regio de komende jaren te maken krijgt met een nieuwe pandemie.

[6] Zie bijlage 2 voor een totaaloverzicht van maatschappelijke thema's, crisistypen en incidenttypen.
[7] In bijlage 3 wordt hier dieper op ingegaan.
[8] Het Zorgrisicoprofiel geeft weer welke knelpunten in de zorgketen de continuïteit van zorg begrenzen en onder druk zetten.

Technologische omgeving

In de regio Haaglanden vindt regelmatig vervoer van gevaarlijke stoffen plaats. Dit gebeurt hoofdzakelijk over de weg. Het merendeel van de transportbewegingen heeft een herkomst en bestemming buiten Haaglanden, met uitzondering van onder meer de (LPG-)tankstations. Ook vindt jaarlijks omvangrijk vuurwerktransport plaats, al wordt verwacht dat dit door het vuurwerkverbod zal afnemen.

Extra aandacht geldt voor de aanwezigheid van buisleidingen voor aardgas, CO_2 en andere stoffen, die deels onder dichtbebouwde gebieden doorlopen. Daarnaast kent Haaglanden diverse kleinere industriegebieden, terwijl het zuidwestelijk deel van de regio binnen het invloedgebied ligt van het Rotterdamse Haven Industrieel Complex. In Zoetermeer bevinden zich enkele alcohol verwerkende bedrijven. In Delft is een belangrijk cluster rond nucleaire kennis en zorg, waaronder de onderzoeksreactor RID en de protonenkliniek. In het Westland slaat Royal Brinkman meststoffen op. Royal Brinkman is het enige Seveso bedrijf in de regio.

Gebouwde omgeving

In Haaglanden bevinden zich veel objecten met een verhoogd risico op brand[9]. Door de grote woningbouwopgave en beperkte ruimte neemt de verdichting toe, met meer hoogbouw, ondergronds ruimtegebruik en transformatie van kantoren naar woningen. Daarnaast worden nieuwe bouwmethoden aangewend, zoals biobased bouwen. Deze ontwikkeling vergroot de complexiteit van incidenten, zeker doordat woon- en industriegebieden dichter bij elkaar liggen. Branden worden complexer, duren langer en vragen om meer inzet van personeel en materieel. Ook de aanwezigheid van kwetsbare doelgroepen, zoals ouderen, mensen met beperkingen en arbeidsmigranten, maken het risicoprofiel zwaarder.

Historische binnensteden van bijvoorbeeld Delft en Den Haag blijven kwetsbaar door smalle straten, monumentale bebouwing en verouderde brandwerende constructies. Verkamering en overbewoning zorgen voor extra risico's en verminderde zelfredzaamheid. Voor hulpdiensten staan bereikbaarheid en de bluswatervoorziening steeds meer onder druk, terwijl incidenten in vitale of bestuurlijke infrastructuur grote maatschappelijke gevolgen kunnen hebben. Daarnaast vormen attractieparken, campings en internationale instellingen bijzondere risico's vanwege bezoekersaantallen en bestuurlijke gevoeligheid.

Verkeer en vervoer

Haaglanden kent een intensieve infrastructuur, zowel op de weg als op het spoor, dat passend is bij de hoge bevolkingsdichtheid van de regio. Verkeersrisico's zijn aanwezig, maar worden gezien als een laag of matig risico in Haaglanden. Haaglanden vormt een centraal punt in de ontsluiting over de weg van de westelijke randstad. Een klein incident in de regio kan daardoor leiden tot een verkeersinfarct, zowel in de regio als eromheen. De energietransitie zorgt voor een toename van elektrisch aangedreven voertuigen in het verkeer. In combinatie met functiemenging van bebouwing brengt dit risico's met zich mee. Denk bijvoorbeeld aan een brandende elektrische auto of scooter in een parkeergarage onder woningen of winkels.

Steeds meer vervoer vindt ook ondergronds plaats. Er zijn diverse weg-, light- en heavy railtunnels aanwezig met bijkomende risico's als hier een incident plaatsvindt. Haaglanden wordt ook gekenmerkt door een druk bezet spoornet waaronder het spoortraject Rotterdam – Den Haag als een van de drukste sporen in Nederland. Het risico op luchtvaartincidenten in de regio blijft laag. Wel vraagt het toenemende gebruik van drones om waakzaamheid.

Natuurlijke omgeving

Door de ligging van Haaglanden onder NAP staat op veel locaties het waterpeil dicht onder het maaiveld. Hierdoor bestaat een reëel overstromingsrisico met potentieel grote gevolgen voor inwoners en infrastructuur.

[9] In het risicodiagram valt brand onder het crisistype "brand en instorting" conform de landelijke handleiding

Daarnaast kunnen hevige neerslag en clusterbuien leiden tot lokale wateroverlast, vooral in Westland en Midden-Delfland.

Klimaatverandering vergroot de kans op extreme weersomstandigheden. Dit uit zich onder meer in hogere temperaturen, langdurige droogte, intensievere buien en nattere winters. In een dichtbevolkte, sterk verstedelijkte regio als Haaglanden kunnen dergelijke extremen steeds vaker zorgen voor verstoringen van de openbare orde en veiligheid.

Hoewel het aantal natuurgebieden beperkt is, vormt natuurbrand een reëel risico vanwege de grote vuurlast in de duingebieden. De kans hierop wordt vergroot door langdurige droogteperioden en warmere zomers.

Binnen de Greenport West-Holland[10] lopen vooral Westland, Pijnacker-Nootdorp en Midden-Delfland economische risico's door plagen en gewasziekten. Dergelijke plagen kunnen in sommige situaties ook een gezondheidsrisico vormen; dit valt onder het thema Gezondheid.

Bovenregionale risico's

Risico's beperken zich niet tot de grenzen van gemeenten of veiligheidsregio's. Veiligheidsregio Haaglanden grenst aan de regio's Hollands Midden en Rotterdam-Rijnmond. Uit de risicoprofielen van deze regio's volgen diverse bovenregionale risico's die impact in Haaglanden kunnen hebben. Deze risico's zijn meegenomen in de beoordeling voor het risicodiagram:

- *Transportrisico's* beperken zich niet tot geografische grenzen. Door Haaglanden lopen diverse snelwegen, spoorlijnen, vaarwegen en buisleidingen waar transport van gevaarlijke stoffen plaatsvindt.
- Een *grootschalige overstroming* kan de hele randstad beslaan, inclusief de regio Haaglanden. Met randstad wordt het gebied bedoeld dat ligt in de voormalige dijkringen 14, 15 en 44. Het kan gaan om een overstroming vanuit zee of vanuit de rivieren. Binnen de bovenregionale samenwerking zijn er afspraken gemaakt over afstemming en coördinatie ten behoeve van de crisisbeheersing ten tijde van grootschalige wateroverlast of overstromingen.
- *Industriële incidenten* in Rotterdam-Rijnmond kunnen onder ongunstige omstandigheden leiden tot een gifwolk, met name boven Westland of Midden-Delfland. Gezien de afstanden zal dit naar verwachting niet direct tot dodelijke slachtoffers leiden, maar wel tot ongerustheid en risico's voor de volksgezondheid.
- *Risico's rondom kernenergie* zijn sterk gereguleerd, maar niet verwaarloosbaar. Haaglanden ligt binnen de invloedssfeer (100 km zone) van de reactoren Doel en Borsele.
- *Grootschalige uitval nutsvoorzieningen* (elektriciteit, gas, telecom) in omliggende regio's kan uitstraling hebben naar Haaglanden.
- *Luchtvaartrisico's* zijn in Haaglanden beperkt, bezien vanuit het aantal stijg- en landingsbewegingen (zweefvliegen sporadisch vanaf Valkenburg, helikoptervluchten voor het Koninklijk Huis, particulieren, politie en het Mobiel Medisch Team). Haaglanden ligt echter wel in de aanvliegroutes van zowel Schiphol als Rotterdam The Hague Airport.

Tegelijkertijd kunnen risico's in Haaglanden uitstraling hebben naar de omliggende regio's. Dit geldt met name voor overstromingen en de uitval van nutsvoorzieningen. Wanneer glastuinbouw geraakt wordt door uitval van nutsvoorzieningen kan dit grote economische impact hebben omdat dit de derde economische motor van Nederland is. Ook verstoring van de openbare orde in onze regio als gevolg van landelijk politiek-bestuurlijke issues kan uitstraling hebben op nationaal niveau.

4.2 Risicodiagram

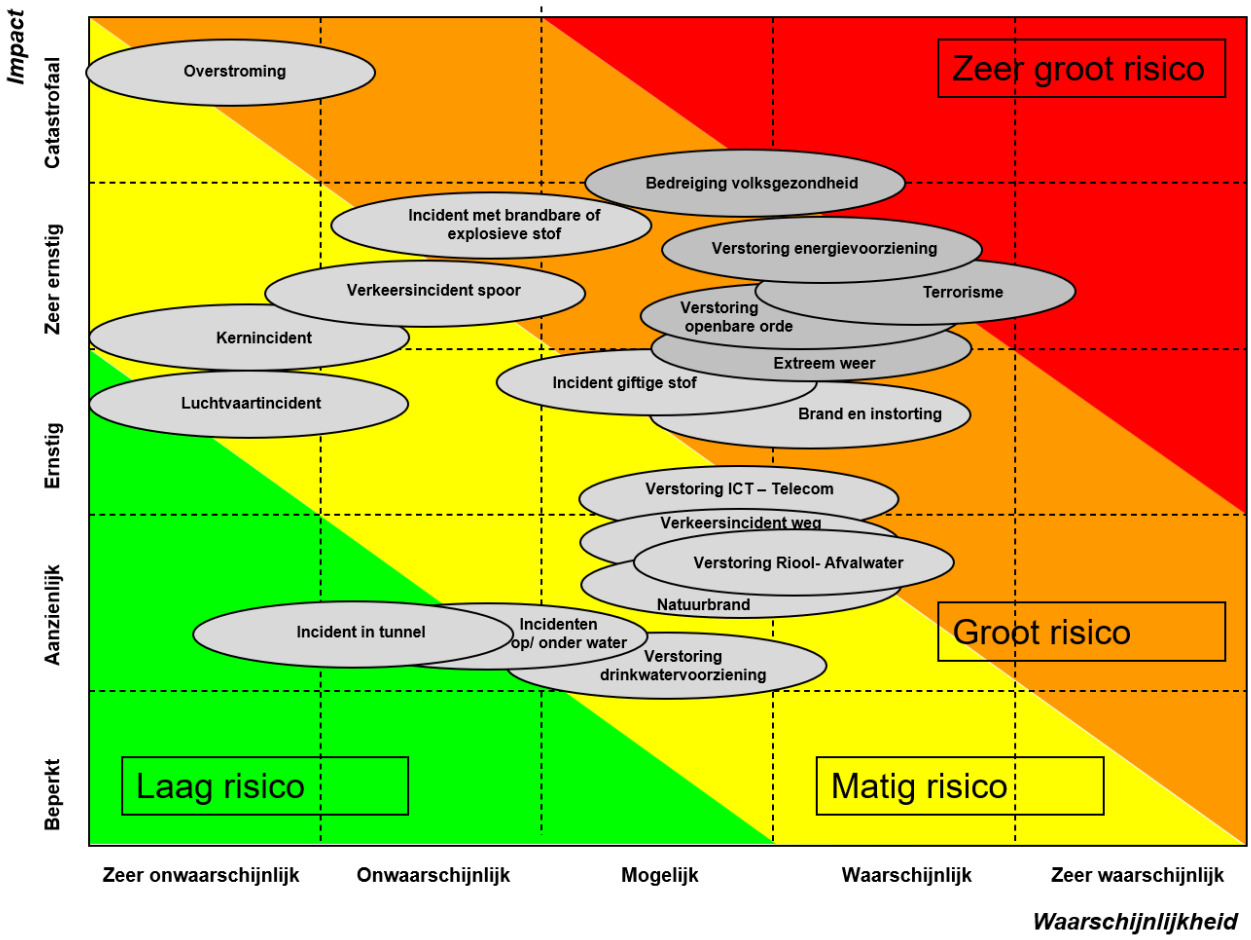
De risico's zijn met behulp van vertegenwoordigers van de hulpdiensten, gemeenten en crisispartners vertaald naar de regionale situatie en beoordeeld op waarschijnlijkheid van voorkomen en impact. De waarschijnlijkheid loopt van zeer onwaarschijnlijk tot zeer waarschijnlijk. De impact wordt beoordeeld aan de hand van sociale en

[10] Greenport West-Holland is het samenwerkingsverband van 50 partners: ondernemers, overheden, onderwijs- en kennisinstellingen.

politieke stabiliteit, doden, gewonden, schade aan economie, ecologie of cultureel erfgoed. Deze beoordeling is volgens de methodiek gebeurd op basis van expert judgement.

De hulpdiensten, gemeenten en crisispartners hebben aan de voorkant (risicobeheersing) maatregelen getroffen om de kans op plaatsvinden en impact van een ramp of crisis te beperken. Ook zijn er maatregelen getroffen voor tijdens een ramp of crisis (crisisbeheersingsmaatregelen). Bij de beoordeling van de risico's zijn de risicobeheersings- en crisisbeheersingsmaatregelen meegewogen. De resultaten van de waarschijnlijkheid- en impactbeoordeling zijn vertaald naar onderstaand risicodiagram.

Uit de beoordeling en nadere analyse is gebleken dat niet alle crisistypen van toepassing zijn voor Haaglanden. De crisistypen: aardbevingen, dierziekten, plagen/gewasziekten, de verstoring van de afvalverwerking en de verstoring van de voedselvoorziening zijn om verschillende redenen niet opgenomen in het risicodiagram. Aardbevingen en plagen/dierziekten worden op dit moment niet gezien als een risico dat, gelet op de karakteristiek van Haaglanden, kan leiden tot een ramp/crisis van regionale omvang. De verstoring van de voedselvoorziening en de verstoring van de afvalverwerking zijn niet beoordeeld gelet op de vooral landelijke invloed op deze crisistypen. Gewasziekten/plagen kunnen weliswaar grote economische impact hebben, maar dit valt buiten het handelingsperspectief van de veiligheidsregio. Het diagram is een momentopname. De afwegingen worden periodiek geëvalueerd en waar nodig aangepast.

Figuur 1 | ***Risicodiagram Haaglanden 2027***

Voornaamste risico's

In het risicodiagram zijn de verschillende risico's geclassificeerd als laag, matig, groot of zeer groot risico. Alle opgenomen risico's zijn relevant in Haaglanden, maar niet alle risico's verdienen evenveel aandacht. Risico's met een hoge waarschijnlijkheidskans en hoge impact verdienen meer aandacht dan risico's met een lage

waarschijnlijkheid en impact. Hoewel het risicoprofiel niet wezenlijk is veranderd, zijn van meerdere risico's de waarschijnlijkheid danwel de impact toegenomen. Het gaat hier veelal om de risico's vanuit de thema's 'vitale infrastructuur' en 'maatschappij'. De huidige geopolitieke ontwikkelingen zijn hier een oorzaak van. Ondanks deze verschuivingen blijven de voornaamste risico's:

- Bedreiging volksgezondheid
- Terrorisme
- Verstoring openbare orde
- Verstoring van de energievoorziening
- Gevolgen van extreem weer

Deze risico's zijn geclassificeerd als groot tot zeer groot risico (zie de oranje en rode classificatie in het diagram) en worden gekenmerkt door de zeer ernstige impact. Hierbij is het mogelijk of waarschijnlijk dat risico's ontaarden in een ramp of crisis. Deze risico's zijn typerend voor Haaglanden en vormen een bijzondere uitdaging voor de multidisciplinaire rampenbestrijding en crisisbeheersing.

4.3 Beweeglijkheid (volatiliteit)

Het risicodiagram uit de vorige paragraaf geeft een statisch beeld: dit is het huidige risicobeeld. Het is echter te verwachten dat de komende jaren bepaalde risico's zullen toe- of afnemen. Bij ieder risico is geprobeerd een inschatting te maken of het risico qua impact en waarschijnlijkheid komende jaren wel of niet zal toenemen. Het overgrote deel van de risico's zal, ondanks alle ontwikkelingen, waarschijnlijk stabiel blijven. Dit zijn de crisistypen onder de thema's technologie, verkeer en vervoer, gebouwde omgeving en vitale infrastructuur. Uitzondering hierop is het risico op een verstoring van de energievoorziening. De stabiliteit van deze risico's kan worden verklaard door onder andere investeringen en innovatie om de veiligheid te bevorderen. Daarnaast wordt er geanticipeerd op veranderende risico's. Een belangrijk onderdeel hierbij is de ontwikkeling van nieuwe wet- en regelgeving en het toezicht op de naleving daarvan. Dit vraagt nadrukkelijke inzet vanuit de VRH en gemeenten op het tijdig ontwikkelen van de nodige wet en regelgeving.

Een mogelijke stijging van risico's is vooral te verwachten in de thema's maatschappij en natuurlijke omgeving. Daarnaast zijn er een aantal risico's in de technologische omgeving en de vitale infrastructuur waarvan het aannemelijk is dat ook deze risico's in de toekomst gaan toenemen. Deze risico's worden het meest beïnvloed door de ontwikkelingen op maatschappelijk en geopolitiek vlak en de verandering van het klimaat. Dit zijn wereldwijde ontwikkelingen waarbij de invloed van de veiligheidsregio en gemeenten beperkt is. De geopolitieke ontwikkelingen uiten zich in polarisatie rondom politieke vraagstukken, grote afstanden tussen groepen en, in extreem geval, in terroristische aanslagen. Daarnaast kunnen geopolitieke conflicten leiden tot hybride dreigingen, waarbij verschillende middelen, zoals cyberaanvallen, fysieke sabotage, desinformatie en economische druk, afzonderlijk of in samenhang worden ingezet. Deze activiteiten kunnen gericht zijn op het verstoren van vitale processen en het ondermijnen van de maatschappelijke weerbaarheid. Door de steeds toenemende conflicten tussen de landen is de verwachting dat dit komende jaren blijft toenemen.

De energietransitie is ook een ontwikkeling met groeiende risico's voor onze regio. Dit zal te zien zijn in het toenemende gebruik, transport en opslag van gevaarlijke stoffen als alternatieve energiedragers. De komende jaren zal dit steeds intensiever worden met extra risico's voor onze bebouwde omgeving. Tot slot zet de klimaatverandering door. Extreem weer komt steeds vaker voor, zoals hitte -en droogte perioden of extreme buien. De opwarming van de aarde gaat steeds sneller en in combinatie met een groeiend aantal inwoners in onze regio vormt dit extra risico's in de komende jaren.

4.4 Maatschappelijke perceptie

Naast de risico-inschatting van de experts is het van belang om inzicht te hebben in de risico's en dreigingen waarover inwoners zich zorgen maken. De resultaten van de Risico- en Crisisbarometer 2025 laten zien dat de

inwoners van de veiligheidsregio Haaglanden zich het meest zorgen maken om spanningen tussen bevolkingsgroepen, cyberdreigingen, terrorisme, het stoppen van vitale processen en extremisme (zie Figuur 2). Dit komt grotendeels overeen met de voornaamste risico's uit het risicodiagram waarbij spanningen tussen bevolkingsgroepen en extremisme niet gezien worden als risico's in het kader van rampenbestrijding en crisisbeheersing, maar als ontwikkelingen die hierop van invloed zijn. De invloed hiervan is terug te zien in de risico's op verstoring van de openbare orde en terrorisme. Opvallend is dat burgers zich in mindere mate zorgen maken over natuurlijke risico's als overstromingen, extreem weer en natuurbrand. Daarnaast wordt het risico op infectieziekten ook lager ingeschat.

Figuur 2 | ***Zorgen over risico's en dreigingen. Uitkomsten najaarsmeting Risico -en Crisisbarometer 2025***

Bijlagen

Bijlage 1: Overzicht betrokken organisaties
Bijlage 2: Overzicht maatschappelijke thema's, crisistypen en incidenttypen
Bijlage 3: Risico's nader toegelicht

Zie aanvullend document: Bijlagen Regionaal Risicoprofiel.